

Okan Cesur

*Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Tarih Anabilim Dalı, Cumhuriyet Tarihi Kürsüsü Yüksek Lisans Öğrencisi

Giriş

1789 Fransız İhtilali'nden sonra, dünya üzerinde birçok devrim hareketi meydana gelmeye başlamıştır. Türk İnkılabı da artık bütün müesseseleri işlemez hale gelen Osmanlı İmparatorluğu'nun işgal edilmesiyle zor ve güç koşullar altında başlamış, daha sonra Mustafa Kemal Atatürk önderliğinde başarıya ulaşmıştır. Ardından sırasıyla inkılaplar gerçekleşmiştir.

Atatürk, Türk İnkılabı'yla milletin çağdaşlaşmasına ışık tutmuş, ulaşmak istediği hedeflere Türk milletinin layık olduğu yere gelmesine çaba göstermiştir. Çağdaş uygarlığa ulaşmak için yapılan Türk İnkılabı'nın her aşamasında Mustafa Kemal Atatürk'ün imzasını görmekteyiz. Bu çalışmanın amacı, Mustafa Kemal Atatürk'ün Türk İnkılabı'na verdiği önemi, değerlendirmesini ve onu uygulamasını ele almaktır.

İnkılabın Tanımı ve İnkılap Benzeri Kavramlar

Köken olarak Arapça “kalb” kökünden gelen inkılap sözcüğü, bir halden başak bir hale dönüşmek anlamına gelmektedir.[1] İnkılap, diğer adıyla devrim, dilimize Fransızcadan “revolution” kelimesinin karşılığı olarak girmiştir.[2] İnkılap genel olarak, devlet ve toplum yapısını köklü ve hızlı şekilde tümüyle değiştiren kapsamlı dönüşümdür. İnkılaplar daha çok siyasal alanda olduğu gibi toplumların sanat, kültür ve sosyal alanlarını da büyük ölçüde kapsamaktadır ve değişime yol açabilmektedir. İnkılabın en temel özelliği ise eskinin yerine koyulacak olan yeninin, eskiyle hiçbir bağlantısı, hiçbir referansı olmamasıdır.

İnkılap üzerine çeşitli tanımlar yapılmıştır. Türk Sosyolog Ziya Gökalp, inkılabı şöyle tanımlamaktadır: “*İnkılap, bir toplumda yavaş yavaş hareket eden bilinçsiz gelişimin birden bire ve bir hamle ile bilinçli hale gelmesinden başka bir şey değildir. İnkılabın amacı, cansız gelenekleri yıkmak, bütün değerleri ve kudreti canlı kavramlar üzerine toplamaktır.*”[3] Fransız Devrim Tarihçisi olan Albert Mathiez ise şu tanımlamayla inkılabı açıklamıştır: “*Gerçek devrimler, siyasal biçimleri ve hükümet adamlarını değiştirmekle yetinmezler, örgütleri değiştirirler ve mülkiyeti kaydırırlar. Büyük devrimler, beklenmeyen bazı hallerin etkisi ile patlak verecekleri ana kadar uzun müddet görünmeyen bir hazırlık devresi geçirirler.*”[4]

Atatürk ise inkılabı şöyle açıklamaktadır: “*İnkılap, mevcut müesseseleri zorla değiştirmek demektir. Türk milletini son asırlarda geri bırakmış olan müesseseleri yıkarak yerlerine milletin en yüksek medeni icaplarına göre ilerlemesine temin edecek yeni müesseseleri koymuş olmaktadır.*”

Tarihçiler, hukukçular ve sosyologlar değişik tanımlama yapmalarına rağmen, gerçekte kuvvet yoluyla düzen değişikliğini kabul etmektedirler.[6]

Reform ise, var olan hukuki, iktisadi ve sosyal düzeni daha iyi, daha faydalı hale getirmek amacıyla alınan önlemler, yenileştirme düzeltme çabaları anlamına gelmektedir. İhtilal ise, inkılap olayının ilk bölümünü oluşturur. İnkılabı gerçekleştirmek üzere var olan otoriteye karşı zora ve silaha başvuru hareketin safhasını ifade eder. Her inkılap, genellikle bir ihtilal ile başlarsa da her ihtilalin bir inkılapla sonuçlanması gerekmez. İhtilal, inkılabın amacı değil, aracıdır.[7]

Türk İnkılabını Diğer İnkılaplardan Ayıran Özellikler

Milli Mücadele'nin ilk safhası askeri alanda elde edilen başarılarla tamamlanmıştır. Ancak maddi ve manevi büyük güçlükler ve fedakarlıklarla ulaşılan bu aşamadan sonra, devletin ve milletin iradesini eski halinde bırakmamak lazımdı. Türk milletini ve yeni kurulacak olan Türk devletini çağdaş medeniyetler seviyesine ulaştıracak bir sistem kurulmalıydı. Bunun ilk şartı da artık miladını doldurmuş siyasi ve idari yapıyla birlikte bu yapının dayandığı anlayışı, değiştirmek olmalıydı.[8]

Milli Mücadele sonrasında tarih sahnesine çıkan yeni Türk devletinin, askeri ve hukuki alanda kendisini kabul ettirerek, uluslararası arenada yerini almasından itibaren, devletin bütün kurum ve kuruluşları ile yeniden şekillenme dönemi de başlamıştır. Yeni devletin şekillenmesinde ve üzerine bina olunmuş en önemli kilometre taşlarından birisi hiç şüphe yok ki Cumhuriyet'in ilanı olmuştur.[9] Bundan başka yeni Türk devletinin kuruluş felsefesini oluşturan “Milli Devlet, Tam Bağımsız Devlet, Milli Egemenliğe Dayalı Demokratik-Laik Devlet” özellikleri de yeni Türk devletinin esasları olmuştur.[10]

“1923-1933 İnkılabı Seven Yaşatır”

“Türk İnkılabı Eşsizdir”

Tarihteki devrimlerden hiçbiri Türk İnkılabı gibi zor ve güç koşullar altında başlamamıştır. Başta, Birinci Dünya Savaşı'nda galip gelen devletlerin ve Batı kamuoyunda oluşturduğu Türklerin istiklalden yoksun edilmesi konusundaki girişimlerini ve düşüncelerini ortadan kaldırmak gerekiyordu. Daha sonra geçerliliğini yitirmiş olan Osmanlı örgütlerini tasfiye etmek ve geçmişten bugüne gelen köhneleşmiş bir zihniyet yaşatan paslanmış gelenekleri ortadan kaldırmak lazımdı.[11] Yeni Türk devletinin kurulmasından sonraki dönemde, milli egemenliğe dayalı devlet yapısında ve Türk toplumunda, çağdaşlaşma atılımları görüşmeye başlanmıştır.

Türk İnkılabı, sınıf merkezli değil, millet ekseninde bir devrim stratejisini benimsemektedir. Korunması gereken temel öge millettir ve Türk ulusu gerçeğinden hareketle milli bağımsızlığı amaç edinmiştir.[12] Ulusal bir devrim olması onu diğer devrimlerden ayıran en büyük özelliğidir. Aslında diğer devrimlerin de ulusal yönleri vardır. Fakat onların ulusallığının yanında bir de evrene çağrıda buldukları görülür. Amerikan ve Fransız devrimlerinde de bütün milletlerin işçi ve emekçi sınıfa seslenişin bulunduğu bilinmektedir. Türk devriminin gayesi ise hem kadrosu hem de metodu ile kendine özgü ulusal bir devrim olmaktır. Böyle olmakla beraber, onun dünyada yapmış olduğu etkiyle devrim ve etkileri evrensel bir karakter de kazanmıştır.[13] Atatürk, Türk İnkılabı'nın kendine has özelliğini, *“Fransız devrimi bütün dünyaya özgürlük düşüncesini yaymıştır ve bu düşüncenin şimdi de esas kaynağı olarak bulunmaktadır. Fakat o tarihten beri insanlık gelişmiştir. Türk demokrasisi Fransız devriminin açtığı yolu izlemiş, fakat kendine özgü belirgin özelliği ile gelişmiştir. Zira her millet devrimini toplumsal yörenin baskı ve gereksinmesine bağlı durumuna ve devrimin gerçekleşme zamanına göre yapar.”* sözleriyle ifade etmektedir.[14] Türk İnkılabı, sömürülen ve ezilen milletlere, emperyalistlere savaşılabilceğini göstermiş ve mazlum doğu milletlerine bir ışık gibi doğmuştur. Bu bağlamda, dünyada yapılmış ve başarılı olmuş aynı zamanda açıkça en uzun sürebilmiş devrimdir.

Mustafa Kemal Atatürk'ün İnkılapçılık Anlayışı

Mustafa Kemal Atatürk, gerçekçi ve ileri görüşlülüğü ile Osmanlı Devleti'nin içinde bulunduğu felaketi gören, bu felaketin durumunu tespit ve değerlendirmesi sonucunda kurtuluş için karar alan bir kişidir.[15] Türk milletine karşı verilmiş olan esaret ve ölüm kararına karşı gelmiş, bir milletin kurtarıcısı ve yeni bir devletin kurucusu olarak tarihi görevi yerine getirmiştir. 1919'daki buhranlı durumdan, 1922'nin zaferini ortaya çıkaran Türk milletinin azim ve kararlılığını temsil eden Atatürk'ün üstün kişiliği, yeteneği, azim ve kararlılığı çok önemli rol oynamıştır.[16]

Mustafa Kemal Atatürk'ün Fransız Devrimi hakkındaki değerlendirmeleri ve Türk demokrasisinin bu devrimin açtığı yolda ancak kendine özgü nitelikte gelişmekte olduğuna dikkat çekmesi, onun düşünce ve eylemlerinde Fransız Devrimi'nin büyük payının olduğunu göstermektedir.[17] Özellikle Atatürk, son dönem Osmanlı aydınlarından Namık Kemal, Ziya Gökalp, Abdullah Cevdet gibi isimlerden,[18] Avrupa'da ise J.J. Rousseau, Voltaire, Montesquieu, Descartes gibi aydınlardan etkilenmiştir. Atatürk'ün düşün dünyasının oluşmasında önemli etkiler oluşturan aydınların ve şüphesiz ki okuduğu kitapların büyük etkisi vardır. Onu yeni dünyanın şekillenmesinde önemli yönetim biçimlerinden olan ve onu çok etkileyen olgu ise yeni bir rejim olan cumhuriyettir.[19]

“İnkılabı Seven Yayar”

Mustafa Kemal doğmadan önceki elli sene içerisinde ve doğduktan sonraki yaşamında Osmanlı Devleti birtakım karışıklıklardan dolayı değişim içine girmeye başlamıştı ve dönemin birçok aydını gibi kendisi de bu değişimden etkilenmekteydi.

Nitekim Mustafa Kemal Atatürk'ün inkılap birikiminde Tanzimat, Islahat, Birinci ve İkinci Meşrutiyet vardır. Fakat onun inkılapçılığı Tanzimat'ta, Islahat'ta ve her iki meşrutiyetteki reformcu anlayıştan çok daha başka ve ileridedir. Mustafa Kemal'in inkılap birikimi içinde, özgürlük kavramının yanısıra, onu, ilerideki eylemine hazırlayan bir başka birikimde uygarlık düzeyi yer almaktadır. Ancak Mustafa Kemal'in Türk milletinin ulusal çıkarları için gizliden gizliye biriktirdiği en yüce kavram bağımsızlıktır.[20]

Atatürk'ün inkılapçılık anlayışı hiçbir zaman reform kavramıyla bağdaşamaz. Çünkü reform, yeniden düzenleme, bu düzenin içinde eski ile yeninin, zararlı ile faydalının yan yana yaşaması söz konusudur. Tanzimat'tan bu yana Osmanlı Devleti'nde gerçekleştirilen bütün yeniliklerde, yapılan bütün reformlarda bu ikilik yaşatılmıştı. Şer'i mahkemelerin yanında yeni mahkemeler, yeni okulların yanında medreseler, yeni kıyafetin yanında eski kıyafet beraber yürürlükte idi. Atatürk'ün inkılapçılık anlayışının en büyük özelliği, sadece yeniyi, iyiyi, faydalıyı kabul etmek ve bu ikiliği ortadan kaldırmaktır. Atatürk'ün inkılapçılığı, eskiyi tamamen inkâr etmek, yıkmak, yakmak, yok etmek değildir. Bu devrim anlayışı, bilim ve tekniğin ışığında sürekli bir çağdaşlaşmayı öngörmektedir.[21]

Atatürk, Türk milletinin aklın ve bilimin önderliğinde ileri bir toplum olarak en kısa sürede çağdaş medeniyetler düzeyine çıkmasını, bağımsız, demokratik ve laik kurallar içinde mutlu bir yaşam sürmesini amaçlayan ilkeleri, Türk toplumunun ihtiyaç ve gereksinimlerinden doğmuş çağdaş bir düşünceyi, yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin temeli yapmayı başarmıştır.[22] Yeni kurulan devletin gayesi, eğitim ile Türk milletinin benliğine sahip çıkmasını ve medeni olmasını sağlamaktı. Bu bakımdan her konuda müspet ve sosyal ilimlerin öğretilmesi ve edinilen bilgilerle teknik gelişmeyi ve ekonomik düzeni herkesin yararına kullanmayı amaç edinmek gerektiğine inanılmıştır.[23] Yeni devletin birinci amacı çağdaşlaşmak, ikinci amacı da kalkınmak olmuştur. Böylece çağdaş uygarlık seviyesine çıkmak en önemli gaye olarak benimsenmiştir.[24]

Atatürk'ün inkılapçılık anlayışının arkasında daima dünya kültür ve medeniyetinden, Türk milletini faydalandırma çabası yatmaktaydı. Ancak Türk inkılabı daima Türk milletinin

karşısına çıkan ihtiyaçlardan doğması nedeni ile bu inkılabın kendine mahsus özellikleri, onu diğer devrimlerden ayırmıştır.[25]

“Türk Ordusu! İnkılabı İstiklali Koruyan ve Kollayan Sensin. Sana Saygı.”

Mustafa Kemal Atatürk’ün Türk İnkılabı Tanımı ve Türk İnkılabı’nda Gördüğü İşlev

Anadolu’da 1918 yılından sonra yeni bir savaşa atılanlar, Osmanlı mirası ile savaşmak zorunda kalmışlardır. Başka bir ifadeyle içi boşaltılmış imparatorluğu teokratik bir devlet görünümü ile muhafaza etmeye çalışmak ve emperyalist politikalara bekçilik yapmak durumundaydılar. Mustafa Kemal, bu mirasın karşısında durmuş ve Osmanlı’nın kader çizgisinde sıralanmış olan tüm sorunları reddetmiştir. İlk işi, tarihin ortaya koyduğu kurtuluş yolunu keşfetmek olmuştur.[26]

Atatürk, Türk İnkılabı’nın kısa ifadesini ve rotasını şu sözlerle çizmektedir: “*Uçurum kenarında yıkık bir ülke. Türli düşmanlarla kanlı boğuşmalar, yıllarca süren savaş. Ondan sonra içeride ve dışarıda saygıyla tanınan yeni vatan, yeni toplum, yeni devlet ve bunları başarmak için aralıksız devrimler. İşte Türk genel devriminin kısa bir ifadesi.*”[27] Aslında bu sözleyle memleketin içinde bulunduğu zor durumu ve bu zor durumdan nasıl bir yurttaş ve ülke meydana getirdiklerini ifade etmektedir.

Atatürk, inkılapları gerçekleştirirken Batı medeniyetini taklit etmekten kaçınmış, onda iyi gördüklerini, kendi bünyelerine uygun olanları benimsemek istediklerini “*Biz, Batı medeniyetini bir taklitçilik yapalım diye almıyoruz. Onda iyi olarak gördüklerimizi, kendi bünyemize uygun bulduğumuz için, dünya medeniyet seviyesi için benimsiyoruz.*”[28] sözleyle vurgulamıştır.

Türk İnkılabı’nda izlediği yolu şöyle ifade etmektedir: “*Bizim devrimciliğimiz iki temel öğeden oluşmaktadır; Bir, eskimiş kurumları yıkıp, yerine çağın gereklerine uygun yeni kurumlar koymak; ancak eskinin olumlu ve faydalı yanlarını muhafaza etmek. Daha iyisi yapılabilecek olanı yıkmak; daha iyiyi yapılamayacak olana dokunmamak.*”[29] Bu sözleyle onun, Osmanlı reformcu anlayıştan çok uzakta olduğunu anlamaktayız.

Atatürk'e göre bu inkılapların amacı Türk milletinin son yıllarda gerilemesine neden olan bütün kurumları tasfiye ederek yerine milletin karakterine, şartlara ve çağın gereklerine uygun ve daima ilerlemeyi sağlayacak kurumlar oluşturmak ve Türkiye'yi çağdaş medeniyetler seviyesine çıkarmaktır.[30]

“Türk İnkılabı Eşsizdir”

Yine Atatürk, “Akıl ve mantığın halledemeyeceği mesele yoktur.” derken aslında bilimin, aklın rehberi olduğunu kabul etmişti.[31] Türk İnkılabı'nın amacının beyinlere gerçeğin ışığını sokmak olduğunu açıklamış ve “Efendiler, yaptığımız ve yapmakta olduğumuz devrimlerin gayesi, Türkiye Cumhuriyeti halkını tamamen çağımıza uygun ve bütün mana ve biçimiyle medeni bir toplum haline ulaştırmaktır. Devrimlerimizin asıl ilkesi budur. Bu gerçeği kabul etmeyen zihniyetleri darmadağın etmek zaruridir. Şimdiye kadar ulusun beynini paslandırarak uyuşturan, bu zihniyette bulunanlar olmuştur. Herhalde mevcut hurafeler tamamen kovulacaktır. Onlar çıkarılmadıkça, beyinlere gerçeğin ışıklarını sokmak olanaksızdır.”[32] sözüyle Türk İnkılabı'nı aydınlanma olarak görmüş ve şöyle ifade etmiştir: “Türk Devrimi bir Aydınlanma devrimidir. Türk halkının aydınlatılması, kafaca orta çağdan yeniçağa getirilmesi hareketidir. Bu durumda, Devrim'in esasını tek bir sözcüğe de indirgeyebilirim; Aklın özgürleşmesi! Evet, biz akla vurulan prangalara kırdık. Dine dayalı düşünce kalıplarının yerine, aklın ve bilimin ışığını koyduk. Diyebilirim ki bütün geride kalan bunun uzantısıdır; bunun ayrıntılarından ibarettir.”[33]

Türk İnkılabı her şeyin yanında ayrıca bir kültür devrimidir. Atatürk, “Türk Devrimi bir kültür devrimidir. Şu bakımdan ki, biz aynı zamanda tarihin tanıdığı en cüretli, en büyük ve kapsamlı kültür devrimlerinden birini başlattık. Dilde, dinde, hukukta, yazıda, giyside, eğitimde, tarihte reformlar yaptık. İnanılmaz boyutta bir kültür devriminin çok anlamlı parçalarıdır bunlar. Yozlaşmış geleneksel yapıları yıktık; insanlarımızın bastırımı,

sınırlanmış yeteneklerinin önünü açtık. Osmanlı İmparatorluğu içinde dili ve tarihi unutturulmuş, özgüvenini yitirmiş bir halktan, çağdaş, başı dik, kendisiyle gurur duyan bir ulus yarattık.”[34] Yeni Türk devletinde gerçekleştirilen bu inkılaplar, siyasi alanda, hukuk alanında, eğitim ve kültür alanında, sosyal alanda, ekonomi ve sağlık gibi birçok alanda yapılmıştır.[35]

Atatürk başarılarının kaynağının Türk milleti olduğuna inanan ve inkılaplarına “Atatürk İnkılapları” değil, “Türk İnkılabı” denmesini isteyen bir liderdi.[36] *“Bu ulus, kılı kıpırdamadan dava uğruna ve benim uğruma canını vermeye hazır olmasaydı, ben hiçbir şey yapamazdım.”* sözüyle Türk milletine olan güvenini belirtmektedir.[37]

Son olarak Mustafa Kemal Atatürk ülkesi ve milleti için en gerçek yol göstericinin bilim olduğuna dikkat çekmiş aklın ve bilimin çağdaş medeniyetler seviyesine erişmesinde bir ışık olduğunu vurgulamıştır: *“Türk milletinin yürümekte olduğu ilerleme ve medeniyet yolunda, elinde ve kafasında tuttuğu meşale, müspet ilimdir.”*[38]

Mustafa Kemal Atatürk’ün Türk İnkılabı’nda Arzu Ettiği Hedef ve İlkeler

Türk İnkılabı, döneminin en ileri hareketlerinden biri olmuştur. Türk milletini, asırlarca içine tıkanıp kaldığı kültür çerçevesinden çıkarıp, bu tıkanıklığı Batı’nın kültür çerçevesine yaklaşıp açmıştır. Atatürk, Türk milletini, yaşadığı asrın ileri toplum çerçevesine sokarak, her anlamda bir devrim hareketinin ilhamcısı ve kaynağı olmuştur.[39] Türk milletinin modernleşmesini sağlamak, Türk toplumuna yeni bir şekil ve anlayış kazandırmak her zaman amacı olmuştur. Türk İnkılabı, bağımsızlığı, hür düşüncüyü ve insan onurunu temel alan bir Türk rönesansı olmuştur.[40]

Türk İnkılabı’nı gerçekleştirme sürecinde siyasi, sosyal, hukuk, eğitim, kültür, ekonomik ve gündelik hayatta gerçekleştirilmiş olan düzenlemeler genel anlamda Türkiye’yi çağdaş medeniyetler seviyesine çıkartmak, modern Avrupa devletleri ile Türkiye’yi bütünleştirmek, Osmanlı Devleti’nden kalmış halkın ihtiyaçlarına artık cevap vermeyen müesseselerin yerine çağdaş kurumlar kurmak, Türkiye’de milli bağımsızlık ve milli egemenlik ilkesini yerleştirmek amacıyla yapılmıştır.[41]

“Türk İnkılabı Asrı Yıla Sığdırdı”

“Yaşasın Cumhuriyet”

Atatürk'e göre çağdaş medeniyetler, bu niteliklerini bilim ve teknolojiyi kendilerine rehber ederek kazanmışlardır. Türk ulusuna da her alanda yol gösterecek tek rehber, bilim ve teknik olmalıydı. Bu bakımdan ilim ve fennin dışında rehber aramak Atatürk'e göre gafletti, cahillikti ve doğru yoldan sapmaktı. Atatürk Türk milletinin karakterine uygun olduğunu düşündüğü bu ilkelerle egemenliğin millete ait olmasını sağlamak, sorunlara aklın ve bilimin önderliğinde çözüm bulacak bir toplum oluşturmak, Türk milletinin mutluluğunu, huzurunu, refahını sağlayarak onu çağdaş milletler seviyesine çıkarmak ve dünyada Türk milletinin her zaman barışçıl bir ulus olduğunu göstermek istemiş ve Türk milletini bu hedeflere ulaştırmak için her zaman özveriyle çalışmıştır.

Sonuç

Atatürk'ün Türk İnkılabı'nda ulaşmak istediği hedef ilkeler ulusal egemenlik, ulusal bağımsızlık, ulusal birlik ve beraberlik, yurttan barış dünyada barış, çağdaş uygarlık düzeyinin üstüne ulaşmak, bilimin rehberliği ve akılcılıktır. Türk İnkılabı'nda ulaşmak istediği siyasal sistem ilkeleri ise cumhuriyetçilik, milliyetçilik, halkçılık, devletçilik, inkılapçılık olmuştur.

20. yüzyılın en önemli devrimlerinden biri olan Türk Devrimi, tarihteki diğer devrim hareketlerinden farklı olarak bir sınıf mücadelesi için değil bir ulusun her anlamda bağımsızlığı için ortaya çıkmış ve gelişmiştir. Emperyalizme karşı olan devrimlerden sadece Türk Devrimi bu yüzyıla ulaşabilmiştir. Emperyalizmin etkisinde kalmış olan diğer milletlere bir ışık olmuştur.

Mustafa Kemal Atatürk, artık miladını tamamlamış olan Osmanlı'nın sorun çıkarıcı mirasının karşısında durmuş, milletine en uygun ve en hak ettiği hedeflerle Türk Devrimi'ni gerçekleştirmeye çalışmıştır. Onun bu yoldaki en büyük rehberi her zaman akıl ve bilim olmuştur. Türkiye'nin modernleşmesi süresince Batı medeniyeti çizgisinde durmuş fakat her zaman batıyı taklitten kaçınmıştır. Türk Devrimi'ni aydınlanma hareketi olarak tanımlamış ve müspet bilim ışığında milletini çağdaş medeniyetler seviyesine çıkarmayı kendisine amaç edinmiştir.

Dipnot

[1] Temuçin F. Ertan, (Ed. Temuçin Faik Ertan), **Başlangıçtan Günümüze Türkiye Cumhuriyeti Tarihi**, Siyasal Kitabevi, Ankara, 2014, s. 255.

[2] Ergün Aybars, "Atatürk ve Devrim'e Bakış", **Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi 2**, 2014, s. 443.

[3] F. Rezzan Ünalp, **Felsefi Açısından Atatürk'ün Devrimcilik Anlayışı ve Türk Devrimi**, Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2010, s. 33.

[4] Ünalp, **a.g.e.**, s. 33.

[5] Suat İlhan, **Evrimeleşen Türk Devrimi**, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara, 1998, s. 53.

[6] Aybars, **a.g.m.**, s. 444.

[7] Sait Dinç, **Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi**, Nobel Kitabevi Yayınları, Adana 2004, s. 310 – 311.

[8] Cezmi Eraslan-Tülay Alim Baran, "Siyasal Yaşamın Yeniden Yapılanması", (Ed. Cemil Öztürk), **Türk İnkılap Tarihi ve Türkiye Cumhuriyeti**, İstek Yayınları, İstanbul, 2018, s. 171.

[9] Nurettin Güz, "Cumhuriyetin İlanına Basının Bakışı", **Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi, C. 1, S. 1**, 1999, s. 3.

[10] Ali Güler, **Atatürk ve Cumhuriyet**, Türkar Yay., Ankara, 2007, s. 101.

[11] Ünalp, **a.g.e.**, s. 34.

- [12] Mithat Akar, “Türk Devrimi’nin Ayırt Edici Özellikleri”, **Meydan Dergisi C. 1, S. 1**, Gaziantep, 2016, s. 23.
- [13] Enver Ziya Karal, **Atatürk ve Türk Devriminin Özellikleri**, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 1992, s. 403-404.
- [14] Sadi Irmak, **Atatürk ve Türkiye’de Çağdaşlaşma Atılımları**, Hisarbank Kültür Yayınları, 1981, s. 112.
- [15] Hamza Eroğlu, “Mustafa Kemal Paşanın Milli Mücadele’nin Lideri Olması”, **Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, S. 63**, 2005, s. 841.
- [16] İbrahim Sarı, **Büyük Deha Atatürk**, Net Medya Yayıncılık, Antalya, 2016, s. 8.
- [17] Şerafettin Turan, **Atatürk’ün Düşünce Yapısını Etkileyen Olaylar, Düşünürler, Kitaplar**, TTK Yayınları, Ankara, 1982, s. 9.
- [18] Johannes Glosneck, **Kemal Atatürk ve Çağdaş Türkiye I**, Onur Yayınları, İstanbul, 1998, s. 54
- [19] Haldun Eroğlu, “Mustafa Kemal Atatürk’ün Düşün Dünyasının Oluşumundaki Etkenlerle İlgili Bazı Görüşler”, **Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi S 27-28**, Mayıs-Kasım 2001, s. 285-298.
- [20] Özdemir Nutku, “Atatürk’ü Anlamak”, **Atatürk ve Atatürkçü Düşünce**, Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2003, s. 9.
- [21] Nutku, **a.g.e.**, s. 9-10.
- [22] Utkan Kocatürk, **Atatürk’ün Fikir ve Düşünceleri**, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara, 2007, s. 87.
- [23] Afet İnan, **Türkiye Cumhuriyeti ve Türk Devrimi**, Türk Tarih Kurumu Basımevi, 4. b., Ankara, 1998, s. 203.
- [24] Suna Kili, **Atatürk Devrimi Bir Çağdaşlaşma Modeli**, İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1998, s. 115.
- [25] E. Semih Yalçın, “Atatürk İlkeleri ve Atatürkçü Çağdaş Düşünce Yapısı”, **Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, C. 14, S. 41**, 1998, s. 591.
- [26] Ünalp, **a.g.e.**, s. 34-35.
- [27] İnan, **a.g.e.**, s. 137.
- [28] Afet İnan, **Atatürk Hakkında Hatıralar ve Belgeler**, Türkiye İş Bankası Yayınları, Ankara, 1959, s. 176.
- [29] Celal Durgun, “Atatürk ve Devrim”, www.milasonder.com/yazarlar/celal-durgun/aturk-ve-devrim/1431 , 7 Mart 2019 tarihinde erişildi.
- [30] Durgun, **a.g.m.**, s. 1.
- [31] Afet İnan, **Atatürk Hakkında Hatıralar ve Belgeler**, Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul, 2018, s. 387.
- [32] Enver Ziya Karal, **Atatürk’ten Düşünceler**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1986, s. 45.
- [33] Durgun, **a.g.m.**, s. 1.
- [34] Durgun, **a.g.m.**, s. 1.
- [35] Refik Turan vd., **Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi**, Beta Yayınları, İstanbul, 2013, s. 176.
- [36] Hacı Angı, **Atatürk İlkeleri ve Türk Devrimi**, Angı Yayınları, Ankara, 1985, s. 95.
- [37] M. Ali Tesbi, “Türk Devrimi”, www.tarim.gen.tr/tesbi/69.htm , 9 Mart 2019 tarihinde erişildi.
- [38] **Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri I-III**, Atatürk Araştırma Merkezi, 2006, s. 275.
- [39] Sadi Borak, **Atatürk**, Kırmızı Beyaz Yayınları, Ankara, 2004, s. 286.
- [40] İsmet Giritli, **Atatürkçülük İdeolojisi**, Atatürk Kültür Merkezi, Ankara, 1988, s. 1. [1] Ali Çakırbaş, (Ed. Şakir Batmaz vd.), **Türkiye Cumhuriyeti Tarihi**, Not Yayınları, Kayseri.

[41] Ali Çakırbaş, (Ed. Şakir Batmaz vd.), **Türkiye Cumhuriyeti Tarihi**, Not Yayınları, Kayseri, 2013, s. 219.

Kaynakça

- AKAR, Mithat; “Türk Devrimi’nin Ayırt Edici Özellikleri”, **Meydan Dergisi C.1, S. 1**, Gaziantep, 2016.
- ANGI, Hacı; **Atatürk İlkeleri ve Türk Devrimi**, Angı Yayınları, Ankara, 1985.
- Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri I-III**; Atatürk Araştırma Merkezi, 2006.
- AYBARS, Ergün; “Atatürk ve Devrim’e Bakış”, **Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi 2**, 2014.
- BARAN, Alim, Tülay-ERASLAN, Cezmi; “Siyasal Yaşamın Yeniden Yapılanması”, (Ed. Cemil Öztürk), **Türk İnkılap Tarihi ve Türkiye Cumhuriyeti**, İstek Yayınları, İstanbul, 2018.
- BORAK, Sadi; **Atatürk**, Kırmızı Beyaz Yayınları, Ankara, 2004.
- ÇAKIRBAŞ, Ali; (Ed. Şakir Batmaz vd.), **Türkiye Cumhuriyeti Tarihi**, Not Yayınları, Kayseri, 2013.
- DİNÇ, Sait; **Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi**, Nobel Kitabevi Yayınları, Adana 2004.
- DURGUN, Celal; (07 Mart 2019), “Atatürk ve Devrim”, Erişim: www.milasonder.com/yazarlar/celal-durgun/ataturk-ve-devrim/1431.
- EROĞLU, Haldun; “Mustafa Kemal Atatürk’ün Düşün Dünyasının Oluşumundaki Etkenlerle İlgili Bazı Görüşler”, **Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi S 27-28**, Mayıs-Kasım 2001.
- EROĞLU, Hamza; “Mustafa Kemal Paşanın Milli Mücadele’nin Lideri Olması”, **Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, S. 63**, 2005.
- ERTAN, F. Temuçin; (Ed. Temuçin Faik Ertan), **Başlangıçtan Günümüze Türkiye Cumhuriyeti Tarihi**, Siyasal Kitabevi, Ankara, 2014.
- GİRİTLİ, İsmet; **Atatürkçülük İdeolojisi**, Atatürk Kültür Merkezi, Ankara, 1988.
- GLOSNECK, Johannes; **Kemal Atatürk ve Çağdaş Türkiye I**, Onur Yayınları, İstanbul, 1998.
- GÜLER, Ali; **Atatürk ve Cumhuriyet**, Türkar Yay., Ankara, 2007.
- GÜZ, Nurettin; “Cumhuriyetin İlanına Basının Bakışı”, **Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi, C. 1, S. 1**, 1999.
- IRMAK, Sadi; **Atatürk ve Türkiye’de Çağdaşlaşma Atılımları**, Hisarbank Kültür Yayınları, 1981.
- İLHAN, Suat; **Evrimleşen Türk Devrimi**, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara, 1998.
- İNAN, Afet; **Atatürk Hakkında Hatıralar ve Belgeler**, Türkiye İş Bankası Yayınları, Ankara, 1959.
- İNAN, Afet; **Atatürk Hakkında Hatıralar ve Belgeler**, Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul, 2018.
- İNAN, Afet; **Türkiye Cumhuriyeti ve Türk Devrimi**, Türk Tarih Kurumu Basımevi, 4. b., Ankara, 1998.
- KARAL, Enver, Ziya; **Atatürk’ten Düşünceler**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1986.
- KARAL, Enver, Ziya; **Atatürk ve Türk Devriminin Özellikleri**, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 1992.
- KİLİ, Suna; **Atatürk Devrimi Bir Çağdaşlaşma Modeli**, İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1998.
- KOCATÜRK, Utkan; **Atatürk’ün Fikir ve Düşünceleri**, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara, 2007.
- NUTKU, Özdemir; “Atatürk’ü Anlamak”, **Atatürk ve Atatürkçü Düşünce**, Genelkurmay

Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2003.
SARI, İbrahim; **Büyük Deha Atatürk**, Net Medya Yayıncılık, Antalya, 2016.
TESBİ, Ali, M.; (09 Mart 2019), “Türk Devrimi”, Erişim: www.tarim.gen.tr/tesbi/69.htm.
TURAN, Refik; **Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi**, Beta Yayınları, İstanbul, 2013.
TURAN, Şerafettin; **Atatürk’ün Düşünce Yapısını Etkileyen Olaylar, Düşünürler, Kitaplar**, TTK Yayınları, Ankara, 1982.
ÜNALP, Rezzan, F.; **Felsefi Açıdan Atatürk’ün Devrimcilik Anlayışı ve Türk Devrimi**, Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2010. YALÇIN, Semih, E.; “Atatürk İlkeleri ve Atatürkçü Çağdaş Düşünce Yapısı”, **Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi**, C. 14, S. 41, 1998.